

Kampen for kunnskap og miljø, i et samfunn basert på tillit og ikke på kontroll

Trine Skei Grandes tale til Venstres landsmøte 17.04.2010. Det talte ord gjelder.

Kjære Venstre!

Tusen takk for støtten, tusen takk for tilliten. Tusen takk for at dere tror på meg.

1. Dette bildet er av Abbas og Fozia Butt. De sitter i kirkeasyl i Holmlia Kirke. Det har de gjort i over ett år. Hva rømmer disse to ungdommene på 23 og 24 år fra? Jo, fra et utkastelsesvedtak fra Norge. Hva er deres forbrytelse mot det landet de har vokst opp i? Jo, deres mor tok dem med til Pakistan i tre og et halvt år da de var små. Derfor skal de kastes ut i dag. De har levd i 17 år i Norge. De har alle sine venner her, de snakker norsk (har glemt urdu), de har all utdannelsen sin her fra Norge og forbindelsen deres til Pakistan, moren, er død. Abbas sa til meg da jeg besøkte ham på Langfredag: *"Jeg vil bare ut herfra. Gi meg et skattekort så skal jeg gjøre rette for meg i det norske samfunnet. Jeg vil bare jobbe, få meg kjæreste og leve et normalt liv i det landet som er mitt."*
2. Dette er Marek Tachezy. Han bor i Namsos og driver suksessbedriften og reklamebyrået "Våt Drøm" i Næringshagen i Namsos. Han hadde en god idé, han søkte Innovasjon Norge om oppstartstøtte. Selvsagt fikk han det – han fikk 400 000. Men den dagen han fikk permen med rapporteringskravene, da sendte han pengene tilbake. *"Med så strenge krav til månedlig rapportering og revidering hadde jeg ikke hatt tid til å starte firma", sier Marek til meg.*
3. Dette er en av landets fremste musikkpedagoger. Han heter Alf Richard Kraugerud. Han er lærer ved Barratt Dues Musikkinstitut. Han driver etter en fantastisk flott filosofi: "Bare det beste er godt nok for barn." Når vi diskuterer utdanning siterer han ofte en ungarsk pedagog: *"Enhver nasjon bør bruke sine fremste til de aller yngste."* Og den filosofien gir resultater. Dette er ikke bare institusjonen som har gitt to norske deltakere i Eurosong. De vinner det meste innen klassisk musikk også.

4. Dette er mitt gudbarn; hun heter Mille. Hun har akkurat kommet til oss. Hun er ei lita jente med all verdens muligheter. Drømmer hun ikke engang har drømt og potensiale som ikke er tenkt. Nå skal hun flytte fra gudmora sin by, Oslo, til Stavanger. Jeg tenker at Mille sin framtid skal ikke være i oljebyen Stavanger. Hun skal bo i en by som vil endres dramatisk fordi oljen ikke er framtiden. Det er Mille som er framtiden.

Politikk er for enkeltmennesker. Det er de politikk handler om. Det handler om Abbas og Fozias kamp mot systemet, det handler om å lytte til Mareks ønsker for et enklere Norge, det handler om å lære av gode pedagoger som Alf Richard om hvordan vi skal gi barna våre en god ballast, men det handler også om legge til rette for de drømmer som ikke er drømt og de ideer som ikke er tenkt. Slik som Milles framtid.

Jeg vil at vi i Venstre skal gjenreise rollen som folkevalgt og ombud. Vår jobb er å lage politikk for hverdagens mennesker. Vi lever i et samfunn som blir mer og mer komplekst og vanskelig å finne fram i. Du må ha mye guts og energi om du skal få hjelp av systemene våre.

Byråkrater hemmes i å finne gode løsninger for folk, fordi lovbooka vår blir tjukkere og tjukkere. Det er snart slik i dette landet at ordet ”tillit” kan byttes med ordet ”kontroll”. Og våre velferdssystemer er så avanserte at de ikke virker når vi trenger dem. Når grunnen svikter under oss så møter vi køer, systemer og forskrifter som ikke oppfattes å hjelpe. Når folk må vente i månedsvis på sykepenger, eller når barnevernet ikke har kapasitet til å sjekke om barn lider - da virker ikke sikkerhetsnettet som det skal.

Noen av oss vokste opp med Politimester Bastian som ideal. Denne regjeringas ideal tror jeg er Tante Sofie. Regjeringen ønsker å lovregulere gange på rødt lys og røyking på åpen gate. Jeg er sikker på at de snart påbyr at man skal holde i gelenderet når man går ned trappa.

En ting jeg er stolt av, som vi sto for i valgkampen, er vår prinsipielle og humane tilnærming til innvandringsfeltet. Utgangspunktet om at asylinstituttet er en menneskerett og arbeidsinnvandring er en forutsetning for vår velferd.

For de aller fleste av oss er hverdagen blitt flerkulturell. Og jeg elsker det!

Barn i vårt samfunn kommer til å ha kunnskaper som min generasjon aldri hadde. De vil oppleve et flerspråklig samfunn som jeg bare kunne drømme om som barn. Fordommer som levde i min barndom vil fordunde. For Venstre er kampen for menneskerettighetene og for de vestlige demokratiers friheter avgjørende. Men det skal ikke være et problem for Norge at flere vil leve de livene vi lever.

Liberalismen oppstod som en protestbevegelse mot privilegiesamfunnet: Mot adelens privilegier, mot embetsmannsstaten, og ikke minst mot kvinnenes underdanighet i et mannsdominert samfunn.

Den viktigste institusjonen i kampen for den liberale samfunnsutviklingen har alltid vært skolen. Som Alf Richard sier til meg – det beste for de yngste.

En av de store liberale reformene var nettopp å skape den norske fellesskolen. Og den enkeltpersonen som skal ha størst ære for dette er tidligere Venstre-leder og statsminister Johannes Steen. Han var den drivende kraften i arbeidet for å skape en offentlig skole som etter hans syn måtte samle elever fra alle lag og gi dem samme adgang til å stige videre opp gjennom utdanningssystemet. Samtidig kjempet han og Venstre for å styrke den folkelige styringen av skolepolitikken. Steen gikk imot bekjennelseskrav til ledere eller medlemmer av skolenes tilsynsorganer. Det var ingen kirkeskole, men en kommunal skole som nå skulle reises, sa Steen i Odelstinget 1879.

Jeg synes det er ganske så fascinerende at vi kan si at vi deler Johannes Steen sine idealer i skolen også i dag – over 130 år senere. Det fyller meg også med stolthet. Det er vel ikke mange i Høyre som er like stolt over talene til sine forgjengere, heller ikke sosialister. Men vi i Venstre er stolt over de idealene vi hadde for norsk skolepolitikk for over 100 år siden.

Som ung adjunkt i Bergen hadde Steen som ideal at undervisningen burde bort fra leksepugging for å tenne "Hjærtets Varme" hos elevene. Og vi skal bære Johannes Steen sin arv videre!

Fordi de reformer som Venstre gjennomførte på slutten av 1800-tallet og framover – det var det som banet veg for en enestående utvikling og økonomisk oppsving. Norge gikk fra å være det fattigste landet i Europa, til et av verdens rikestes land. I en tid med økt internasjonalisering på slutten av 1800-tallet satset Norge på kunnskap – og gjorde med det et gigantisk sprang framover i velstandsutviklingen. Noen tror at oljen skapte velferden for Norge. Men den viktigste velferdsfaktoren for Norge var Johannes Steen sin skole og kunnskapsreform.

Og valgene er like riktige i dag. Vi utfordres internasjonalt. I flere land både i Asia og Latin-Amerika går den økonomiske utviklingen i rekordfart i rett retning.

Hva tror dere er hovedforklaringen på denne utviklingen? Jo, det er kunnskap. Og det er vilje til å satse. De land som nå lykkes med å reise seg fra fattigdom er land som i lang tid har gjennomført en omfattende og målrettet satsing på kunnskap og utdanning – i hele utdanningsløpet. For å ta et lite eksempel på hvor stor denne satsingen er: Kinas og Indias andel av de samlede globale ressursene på forskning og utvikling vil øke fra 10 til 20 prosent i løpet av de kommende 20-25 årene. Det er en utvikling som kommer til å forandre det globale landskapet dramatisk.

Det store spørsmålet er hvordan Norge møter denne utfordringen. Vi kan fortsatt lene oss tilbake og leve av olje og gass så lenge det finnes noe igjen, eller vi kan ta den globale utfordringen og gjenerobre en posisjon som ett av verdens mest fremstående land når det gjelder vilje til å satse framtidrettet. Veien dit er like enkel som den er vanskelig. Det handler om å gjenopprette Norge som kunnskapsnasjon. Da har vi ikke råd til å holde oss med en regjering som møter framtida med hvileskjær. Gjennom fem år i regjering har de som sitt eneste synlige resultat i skole- og utdanningspolitikken en lovpålagt banan. Alle Venstreforslag om heller å lovfeste barns rett til lærere som er utdannet i det faget de underviser i, er stemt ned.

Skal Norge være framgangsrikt i de neste generasjonene så er utdanningspolitikken avgjørende. For regjeringa handler det om å opprettholde flest mulig velferdsordninger som i dag.

Jeg er enig med Alf Rikhard Kraugerud: ”Kun det beste er godt nok for barna.”

La meg derfor slå det klinkende klart fast: Den viktigste investeringen i framtiden er skolen. Og nøkkelen til en bedre skole er bedre og mer motiverte lærere. Derfor er investering i læreren Venstres viktigste skolesak. Ikke lovpålagte bananer. Ikke flere timer med lærere som ikke fins. Ikke mer papirarbeid. Men bedre lærere og bedre arbeidsvilkår. Det er den beste investering vi kan gjøre. Venstre har ambisjoner for alle barn.

For oss Venstrefolk handler nemlig skole og kunnskap om noe helt fundamentalt. Kunnskap gjør det mulig for mennesker å virkeliggjøre sine drømmer og mål. Kunnskap river ned sosiale, økonomiske, etniske og andre barrierer. Kunnskap er makt og kunnskap er det redskapet vi møter den globale utfordringen med. Det er det verktøyet vi som alltid virker. Det virker i miljøpolitikken, det virker i nyskapingspolitikken og det virker i fornyelsen og moderniseringen av offentlig sektor.

Jeg husker godt at Lars formet en ganske så sjelsettende og ambisiøs målsetning i sin landsmøtetale for 12 år siden. Han sa: «Visjonen er å skape et liberalt, åpent, tolerant og sosialt rettferdig samfunn der hver og en av oss opplever at nye teknologiske muligheter og samfunnsforandringer gjør det lettere å nå våre egne og høyst forskjellige oppfatninger om hva som er det gode liv. Stort mer krevende kan det vel ikke bli for et lite parti. Men jeg synes også små partier skal tenke store tanker.»

Vi gjør ikke vår plikt som politikere dersom vi ikke tenker store tanker.

Apropos store tanker.

De fleste av dere husker vel statsminister Jens Stoltenbergs klimatale til Arbeiderpartiets landsmøte i 2007. Da trodde vel de fleste av oss at endelig hadde vi fått et politisk lederskap som kunne tenke prinsipielt om klimatrusselen og handle deretter. Erttertiden har lært oss at det bare er ett politisk parti som tenker og handler prinsipielt i klima- og miljøpolitikken. Det er Venstre. Alle de andre er for en aktiv klima- og miljøpolitikk i valgkamper og helt til det får noen konsekvenser for folk.

I det siste har vi sett statsministeren reise rundt på ulike klimamøter, men hvor er oppfølgingen på hjemmebane? Jens sier foran kamera at han må kutte 80 % av de norske utslippene, men hvor blir det av tiltakene for å nå målene i klimaforliket, som nettopp er begynnelsen på den kursen Stoltenberg skisserer? Regjeringen har også utsatt klimameldingen. Det gjør at vi taper viktig tid for å få utslippene ned. Og det er jo ingen tvil om hvem som er bremseklossen i miljø- og klimapolitikken i regjering. Det er Arbeiderpartiet og Jens Stoltenberg. Biodiesellavgiften er det klareste eksempelet på akkurat det. Den debatten vi hadde i Stortinget om denne avgiften er den eneste gangen jeg faktisk har sett statsministeren virkelig argumentere med innlevelse – og det for avgift på et klimatiltak.

Å, det må være flaut å være i SV. Med SV i regjering har vi sett ni av ti vindkraftverk bli lagt på is. Det har blitt gitt tillatelse til bygging av gasskraftverker uten rensing fra dag én. Opposisjonen måtte presse regjeringen til klimaforliket. Det har blitt satt ny norgesrekord i leting etter olje og gass, og man skal nå gå løs på sårbare områder som utenfor Jan Mayen. Soria Moria II er jo nærmest å regne for et miljøpolitisk konkursbo. Det er mangel på konkrete løfter, og innholdet svarer ikke på de store utfordringene, slik som klima, biologisk mangfold - både til lands og til havs, satsing på det grønne næringslivet og ny teknologi. Dette forteller meg at SV har gitt opp. Det er ikke miljø SV prioriterer når det gjelder.

For noen få dager siden ble den amerikanske klimaforskeren Dr. James E. Hansen tildelt Sofieprisen 2010. (Sofieprisen er en internasjonal pris for miljø og bærekraftig utvikling). En av Hansens klareste anbefalinger for å løse klimaproblemene er et kraftfullt skattesifte fra rød til grønn skatt. Hvem er det som har foreslått det samme i Stortinget hvert år de siste 5 årene? Og hvem er de eneste som har stemt for? Venstre.

Jeg vet ikke om det er mange av dere som har sett på et program som går på TV3 som heter ”Ekstrem oppussing”. I grove trekk handler det om at et falleferdig hus jevnes med jorden og at det bygges opp et nytt, moderne og framtidsrettet hus på den samme tomten, til en familie som trenger det. Og hele lokalmiljøet stiller opp på dugnaden. Før familien får det nye huset sitt, står en stor buss og sperrer veien. Og alle som mener de fortjener det nye huset roper taktfast: Move that bus!

Akkurat sånn får jeg lyst til å skrike: Move that bus! Move that government! Vi trenger noe nytt, moderne og framtidsrettet i regjeringskontorene. Noen som vil noe – ikke minst i miljøpolitikken. Nå har vi en regjering stort sett sier nei, nei, nei, utrede, utrede, vurdere. En regjering som vil bevare alt som det var og som ikke har noen politisk visjon. Jeg er helt enig med Oddvar Nordli når han for noen dager siden sa: ” - *Vi må ikke overlate til de mest konservative kreftene i Norge å bestemme hvordan samfunnet skal se ut på viktige områder.*”¹

Problemet til Oddvar Nordli er at det er hans egne som nå er de konservative kreftene i Norge. Det å bekjempe det nye er deres melodi. Det å tenke nytt og framtidsrettet har de overlatt til alle andre. Deres eneste svar er: Vi bruker mer penger på alle områder enn det dere gjorde. Selvfølgelig gjør de det. De har vasset i penger de siste fire årene. Problemet er at de ikke har brukt pengene på framtiden, men på fortiden.

Vi har valgt det motsatte. Det er fordi liberalismen er en optimistisk ideologi. Vi er for framtiden. Vi tror på utviklingen og vi tror at kunnskap og forskning løser framtidens utfordringer. Hele liberalismens grunnholdning er å være framtidsoptimistisk. Utviklingen kan av og til stå stille, eller ta ett og annet skritt i feil retning. Men i stort er utviklingen på rett vei. Det blir mer globalisering, mer frihet, mer demokrati. Flere mennesker spiser seg mette hver dag enn i noen tidligere generasjon. Flere opplever frie valg. Flere enn noen gang har muligheten til å virkeliggjøre sine drømmer. Slik at Mille blir det hun drømmer om å bli. Menneskehetens beste tid ligger foran oss. Vi står på terskelen til den.

Derfor slåss vi for det ufødte næringslivet. For det moderne liberale kunnskapssamfunnet vi skal leve av i framtiden. For at små bedrifter både skal kunne forbli små og for at de skal kunne vokse. Derfor har vi nettopp foreslått en helhetlig politikk for gründere og selvstendig næringsdrivende i Stortinget. Fordi det er framtiden.

Vet dere hvor mange ganger ordene ”gründer” og ”selvstendig næringsdrivende” står i Soria Moria 2-erklæringen? Svaret er ingen.

¹ Nettavisen 8.4.10 <http://www.nettavisen.no/nyheter/article2876967.ece>

Og til regjeringen, og til næringsminister Giske spesielt, tror dere at mennesker har samme drivkraft til å satse penger og ta økonomisk risiko ved å starte for seg selv uten at det skal finnes mulighet til å tjene penger? Det er som Giske roper: *"Kom og kjøp lodd. Ingen vinner, men kjøp lodd!"*

I et dikt av André Bjerke heter det: "I en tid da frihet aktes lite". Ja, vi er fortsatt i den tid, André Bjerke. Frihetsreformenes tid er ikke over. Staten vil registrere all informasjon som det er mulig å samle om meg. Og i dag er det mulig å samle mye informasjon. Personvernet har vært en sær kamp for Venstre, men folk holder på å våkne. De borgerrettighetene vi har i den analoge verden og de rettsstatsprinsipper vi har kjempet fram i den analoge verden må også bringes inn som prinsipper i den digitale verden. Datalagringsdirektivet, FRA-loven og helseregistrene bryter med disse prinsippene. Venstre vil alltid være på borgernes side. Og vi vil kjempe mot systemer som registrerer vanlige borgere og lar drittsekkene gå.

Kjære Venstre-venner,

Dere synes kanskje jeg svever litt mye i ideologiske sfærer. Men jeg skal være veldig konkret i dag. Jeg skal komme med 5 prioriterte områder og 5 milliardløfter. Hvert år de kommende årene skal vi prioritere en milliard mer til lærere, forskning, selvstendig næringsdrivende, jernbane og fattigdom. I tillegg kommer et kraftfullt grønt skatteskifte. Og vi skal gjøre det ved omprioriteringer.

Som jeg sa tidligere: Nøkkelen til en god skole er bedre og mer motiverte lærere. Gi de yngste de beste. Vi har foreslått en styrket 5-årig lærerutdanning, etterutdanning og videreutdanning, bedre arbeidsvilkår og en enklere skolehverdag. Vi lover en milliard mer årlig for å få bedre og flere lærere. Fordi det er en investering i framtida.

Vi kan ikke ha hvileskjær og kutt innen forskingen. Vi må ha målrettet satsing. Fra å være ledende er Norge i ferd med å havne ordentlig i bakleksa. Vi må både øke de årlige bevilgningene til grunnforskning, og satse målrettet på miljø- og klimaforskning. Men vi må også gi økonomiske insentiver for næringsliv og andre til å satse mer på forskning. Med Venstre blir det en årlig forskningsmilliard i tillegg til en kraftig opptrapping av forskningsfondet. Fordi det er en investering i framtida.

Og vi vil legge til rette for at flere vil starte for seg selv – ikke minst flere kvinner. Det må bli bedre skatteregler, det må bli bedre sosiale ordninger, det må bli et enklere regelverk, bedre tilgang på risikokapital og lavere oppstartskostnader. Venstre vil bruke en milliard årlig for å få dette til. Fordi det er en investering i framtida.

Venstre foreslo 30 mrd mer enn noen andre til en mer moderne jernbane da Nasjonal Transportplan ble behandlet i Stortinget sist vår. Derfor foreslo vi mer enn 1 mrd mer til jernbanen i vårt alternative statsbudsjett i 2010. Det har for oss vært soleklart lenge at vi må modernisere norsk jernbane. Samferdselsminister Magnhild Meltveit Kleppa mener at det ikke er mer penger til jernbanen som er det viktigste for å få løst problemene. Hva tror hun på da? Har hun egentlig forstått krisen? Venstre har skjønt krisen. Framtiden er de miljøvennlige løsningene. Derfor bevilger Venstre minst en milliard mer årlig til jernbane.

Husker dere fra valgkampen: Lars tok initiativ til et felles løft for å få færre fattige barn og fattige barnefamilier. Alle var med... helt til dagen etter valget. De første vi gjorde etter at Stortinget åpnet etter valget, var å fremme et representantforslag om en felles handlingsplan for bekjempelse av fattigdom blant barn. Da forslaget kom til behandling i Stortinget var det bare Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet som støttet Venstre. Det er pinlig. Ikke minst pinlig for SV. Fattigdom kan ha mange årsaker, og mange diskuterer skyld. Men noen av dem som opplever fattigdom har aldri skyld, nemlig barna. Barn velger aldri sin barndom. Venstre skal ikke svikte dem. Derfor prioriterer Venstre en milliard årlig for å løfte barn ut av fattigdom.

Kjære landsmøte

I dag ville min pappa ha fylt 85 år. Nå sitter han kanskje der oppe et sted og titter ned på meg og ristet litt på hodet og tenker: ”Hva har du sagt ja til nå, Trine?”

Og det er en stor oppgave, men ingenting som er viktig er lett. Vi skal videreføre arven etter framsynte, klarttenkende, liberale reformatorer som Johan Sverdrup, Johannes Steen, Gunnar Knudsen og Johan Ludwig Mowinckel. Det forplikter også å følge arven etter to av de kvinnene som har betydd mest for at jeg kan leve mitt frie liv i dag: Fredrikke Qvam og Eva Kolstad.

Ikke minst så har jeg en oppgave i å videreføre det mine to – svært så ulike – forgjengere og læremestere i politikk, Odd Einar og Lars har lært meg. Odd Einars evne til å se den liberale ideologien i hverdagens møter og ombudsrollen. Og Lars sin evne å finne politiske løsninger og bringe oss til makt.

Og jeg føler jo at jeg er et produkt av dette partiet. Mange her i salen har æren for mye jeg har lært. Unge Venstre og Venstrekvinnelaget, Nord-Trøndelag Venstre og Oslo Venstre. Kommunestyregruppa i Overhalla, Fylkestinget i Nord-Trøndelag og Bystyregruppa i Oslo.

Jeg gleder meg til det vi skal få til sammen. Jeg gleder meg til å bygge organisasjon, utvikle team, stake ut en tydelig sosialliberal retning. Jeg gleder meg til å fronte et klart og tydelig alternativ som bør appellere til mange, mange ved valget i 2011. Vi skal bygge det mest radikale borgelige partiet!

Jeg gleder meg til å reise, og til å prate med folk. Til samarbeid med sentralstyret og landsstyret. Jeg håper jeg har dere med på laget når jeg sier at mitt mål er at vi stiller stortingslister med flere nye, flinke, engasjerte Venstremedlemmer som ønsker å jobbe for et sosialliberalt alternativ. Og jeg håper vi får følelsen av å være ett lag. Vi skal være partiet som også har smådriftsfordelene. Der veien fra medlem til topp er kort. Vi må ikke bare bli flinkere å gjøre lokale saker nasjonalt, men dere må å bli flinkere å gjøre de nasjonale sakene lokale. Vi må henge sammen som parti og vi må gjenkjennes som Venstre.

Jeg brenner for den sosiale liberalismen. Jeg er overbevist om at det er behov for et sterkt liberalt parti både på Stortinget og i Regjering. Det er behov for et stridslystent parti som våger å sparke mot både høyre og venstre og som er fritt fra bindinger og særinteresser. Det er behov for at glødende parti som tar opp kampen for de menneskene som har det aller dårligst. Et parti som ser Abbas og Fozia. Et parti som lytter til Alf Richard og Marek, og som kjemper for Mille.

Og ærlig talt. Hvorfor skulle de ideologier som har tatt feil i hundre år, ha mer rett om framtiden og framtidens utfordringer enn oss liberalere, som har hatt rett i mer enn hundre år? Liberalismen har vunnet alle viktige slag. Liberalere har aldri bygget konsentrasjonsleire

eller jerntepper. Liberalere har derimot bygget demokrati, rettsstaten, skolen, markedsøkonomien og velferdssamfunnet.

Venstre trengs i norsk politikk fordi vi har tro på kunnskap som en drivende kraft. Fordi noen må kjempe for de friheter som trues i vår hverdag. Fordi makt må spres og åpnes opp. Fordi borgernes integritet trues daglig i vårt samfunn. Fordi vi har en stat som ikke verner det den må, men som bryr seg med mye den ikke skal.

Tusen takk for tilliten. Jeg gleder meg – jeg håper dere gjør det også!